

Tale ved mindeparken 1. juni 2023

For præcis 107 år siden havde et par nabobørn i Hedegårdene ved Ørum i Sydthy en fælles oplevelse. Den 8-årige Thora og den 7-årige Gravers var sammen med deres forældre overbeviste om, at det var Jesus, der kom igen, da de hørte bragene og så ildglimtene ude over **Vesterhavet** natten mellem onsdag d. 31. maj og torsdag d. 1. juni 1916. De to børn var vokset op med den regel, at de i tordenvejr blev vækket af deres søde søvn. Det var kun en tåbe, der kunne komme i tanke om at blive liggende i sengen i tordenvejr, for dem, der havde blot en smule sans for rettidig omhu, var det en selvfølge, at børn og voksne skulle samles ved køkkenvinduet, så man kunne holde øje med gårdens bygninger. Men det *her* var noget andet. Det var i hvert fald ikke tordenvejr, selvom der var brag og ildglimt. Torsdag d. 1. juni var det Kristi Himmelfartsdag, hvor evangeliet fortæller, at en sky tog Jesus bort fra disciplene øjne, medens de så op på himlen. Thora og Gravers og deres familier troede fuldt og fast på, at Jesus ville komme igen på samme måde, som disciplene havde set ham fare op til himlen. Nu skete det altså. Nogle år senere, i 1921, malede Niels Larsen Stevns en ny altertavle til Ranum kirke i det vestlige

Himmerland. I en eksplosion af gyldne farver viser Jesus sig i en orangegul dragt, der af luftmodstanden tvinges ind mod kroppen, så der opstår mørkviolette folder under det grønne bælte. Rundt om er der 12 meget menneskelige engle i hvidgyldne dragter. De to forreste blæser i lange basuner, der peger fremad og nedefter. Og dernede ligger Ranum by under den rødligt brændende himmel. For selvfølgelig sker Jesu genkomst også i Ranum. Nu skete den også i Ørum sogn. Men her var det ikke *den lyse og milde drot*, som Grundtvig digtede om, man ventede.

Det var i stedet den strenge dommer, der blev fortalt om i kirken og missionshuset. ***Den, der er ude på marken, skal ikke gå hjem og hente sin kappe. Ve dem, der skal føde, og dem, der giver bryst i de dage. Jesus skal samle sine udvalgte, og det er dem, der har arbejdet med med frygt og bæven på frelsens værk.*** Måske havde Thora og Gravers et godt øje til hinanden allerede som nabobørn. De blev i hvert fald gift, og en eftermiddag i 1989 fortalte de mig om deres oplevelse hin nat d. 1. juni 1916. Jeg var medlem af menighedsrådet, og det var præsten, der havde bedt mig om at interviewe Thora og Gravers til Kirkebladet. De fortalte på deres sindige og milde thybomål, medens de holdt hinanden i hånden. Jeg tror ikke, at det er for meget at sige, at de var lidt

skuffede over, at det ikke var dommedag, som de så optakten til, men i stedet menneskers krig mod hverandre, som igen udspandt sig i al sin gru.

Op til 1. verdenskrig havde der været et rustningskapløb mellem Tyskland og Storbritannien. De kappedes om, hvem der kunne bygge flest af de tunge slagskibe, hvis ildkraft verden aldrig havde set magen til. Churchill sagde om den øverstkommanderende for den britiske flåde, at han var den eneste, som kunne tabe krigen på en eftermiddag. Det var der sikkert noget om. Hvis briterne tabte overherredømmet til søs, ville de være ude af spillet. Briterne tabte ikke Jyllandsslaget, men de vandt det heller ikke. Det samme kan siges om tyskerne. Men på begge sider var det de omkomne søfolk, der tabte. **Det er dem, vi mindes i aften.**

Jeg har sammen med min familie rejst en del rundt i Storbritannien. I næsten hver eneste landsby finder man på torvet et mindesmærke for de faldne britiske soldater i Den store krig. *The Great War*, som man derover kalder 1. Verdenskrig

Jeg har læst indskrifterne på en del af disse mindesmærker. Når jeg skal være helt ærlig, gjorde det måske ikke det helt store indtryk. Der er tale om den sædvanlige krigsretorik, hvor de faldne hyldes med svulstig patos, fordi de ofrede sig for Gud, konge

og fædreland. Men den Gud, der forkyndes for os i kristendommen, kræver ikke ofre af mennesker. **Han** ofrer sig i stedet for mennesker.

I Salisbury Katedralen i det sydlige England er der et mægtigt og nyere mosaikbillede i korets østgavl. Jesus på korset er det centrale i billedet. Oven over korset er der et guddommeligt lys. Det oplyser korset, og fra det sendes der lysstråler, som når helt ned i bunden af billedet. Den nederste del af billedet henligger i mørke, og der sidder verdens samvittighedsfanger fængslet. Men der er et lys, der når dem, og lyset kommer fra Jesu kors. Her forkyndes en Gud, som ikke har et elfenbenstårn at sidde i eller en trone at posere på, men lever **med** i vort liv, i lyst og i nød, i glæde og sorg, i jubel og i smerte og ulykke. Sådan handler Gud, fordi ethvert menneske er af uendelig betydning for Ham. Det er den gode begyndelse, og det fortsætter med, at vi ser hinanden i lyset af den begyndelse og respekterer det enkelte menneskes værdi. Det er som regel det modsatte, der sker i en krig. Når der tales om, at fjendtlige styrker er blevet neutraliseret, betyder det, at de er blevet slået ihjel. Den 1. Verdenskrig, som Jyllandsslaget var en del af, kostede 10 millioner soldater livet. En stor del af dem blev ofret af skrivebordsgeneraler, der kommanderede dem ud skyttegravene blot for at rykke fronten nogle

få hundrede meter. Krig er ikke kun noget, der hører fortiden til. Dagligt hører vi om krigen i Ukraine. Filosofen Karl Jaspers gjorde opmærksom på, at grænsesituationer, som død og krig, er kendetegnet ved, at man ikke kan forholde sig rent teoretisk til dem, men tvinges til at tage sin egen eksistens og den dermed forbundne frihed op til overvejelse. Den 24. februar forrige år befandt Ukraine og ikke mindst dets leder sig i en grænsesituation. Den ukrainske præsident Zelensky har imponeret os i den vestlige verden. Det har han, fordi han holder fast i håbet. En af de første dage i krigen sagde han: ***Det er mørkt nu, men solen står op i morgen.*** Det er en optimistisk sætning, men ikke på den måde, at han prøver på at glemme krigen ved at lade være med at tale om den. Bakhmut er vor tids Stalingrad, men denne gang holder vi ikke med russerne. Men det er vigtigt at huske på, at også fjendens soldater er mennesker, som har krav på vores respekt. Krigen eller mørket er her, men det er solen også. Ingemann digtede i sin morgensalme om solen: ***Den hilser os endnu så smukt fra Edens morgenrød.*** Solen bringer en hilsen fra Skabelsens morgen, hvor Gud plantede en have, som er Paradis. Vi lever ikke i Paradis, men der er alligevel glimt af håb. Den, der bevarer håbet, kan overvinde selv det umulige. Under anden verdenskrig

sad en række engelske militære og civile mænd i japansk fangelejr på øen Java i Indonesien. Mange af de yngre officerer var ved at tabe modet. Varmen, fugtigheden og det hårde fysiske arbejde, som de blev sat til, var ved at slide dem op, og det både fysisk og psykisk. Hver eftermiddag, når de vendte hjem til lejren fra deres arbejde, så de, at en ældre mand søgte ud mod et fjernt hjørne og satte sig på en træstub og var optaget af et eller andet. En dag vovede en af de yngre officerer sig til at følge efter den ældre mand for at se, hvad han foretog sig. Han så ham tage et lille bitte stykke papir frem fra sin lasede fangedragt og en lille stump blyant, hvorefter han gav sig til at tegne på papiret. ***Undskyld***, sagde officeren, ***hvad er det, du foretager dig. Ja***, svarede den ældre mand. ***Jeg er ved at tegne et frimærke. Et frimærke***, sagde officeren. ***Jo, ser du***, svarede den ældre mand. ***Jeg var postmester i Hongkong, da japanerne besatte byen i 1941. Det, jeg foretager mig, er at tegne det første frimærke, som skal udkomme i Hongkong efter krigen, når japanerne er besejret, og vi er blevet befriet.*** Og frimærket forestillede et billede af en fugl Phoenix - fuglen, som efter den gamle legende opstår af asken fra de flammer, som har brændt den op. Den fugl har fra gammel tid været et symbol på opstandelse og evigt liv. Til fortællingen hører, at den

ældre mand blev postmester igen i Hongkong. Det første frimærke, som, efter krigen, udkom i den engelske kronkoloni, forestillede fuglen Phoenix mellem de to årstal 1941 og 1945 og med påskriften **Resurgo**, som er latin og betyder, at jeg står op igen, eller jeg rejser mig igen. ***Den gamle postmester sad i mørket og ventede på lyset.*** Fangelejren blev ikke anderledes af det håb eller den tro, men det gjorde den gamle postmesters udsigt. Håbet fjernede ham ikke fra det sted, hvor han var, men det gav ham en udsigt til en ny og bedre verden. Selvom det er en utopi, må vi mennesker aldrig opgive håbet om en verden uden krig.